

ADAMCZYK KATALIN

HALOTTAK NAPJA

– Mingyán jaú lesz a sütőtök is, hadd hűjjön a blóderbe. Egyéitek addig a csőrögét. A bakkancsokat meg tegyéitek le a vizeslócra, kibokszolom nektek, úgy fog csillogni, mint a Salamon töki.

– Ki az a Salamon, mama?

– Az egy király vaút. Egy nagy, gazdag király...

– És neki csillogott a töki? A sütőtökje?

– Nem, hanem a másik. De bolongyát beszéilek, nem pulyának való daugokot. Mindene, pulyám, aranybú', gyémántbú' vaút, a királyoknak abbú' van minden.

Mama szemügyre vette a sáros bakancsokat, majd sóhajtozva hozzátette:

– Errű' még a pocsolját kell lepitizskálni előszö'. A brant egye meg ezt a sárt! Halottak napjára mindég ilyen sár van. Anyátokék vajon miko' jönnek mán? Szíjje' fagnak. Sok nēip van a temetőbe? Mán vagy öt éive nem vaútam. Nem merek menni evve a sebess orromma'. Pedig jaú kis öreg vaút nagyapátok... Nagyon jaú kis öreg. Miko' összekerütünk, úgy szerette ű a kēit fiju is, mint a sajátyát. Pedig asszonták neki: András, tehenet bornyuval sose vegyé'! Oszt nem hallgatott rájok, oszt meg is vaútunk. Nem vert az éingem sose, mint az Ibolyát az ura, ha réiszeg vaút, csak az vaút a hauzungja, hogy kilökte azt a kis vasspaurt, ami itt vaút rēigen. Azt nem álhatta, ha ivott. Nem szaú'tam, hadd vigye, regge' úgyis be ke hozni. Mongyuk be is éirhettem velem. Ű mán egy vēinlegény vaút, e'vállott az Ilontű', éin meg fijatál, széip asszony vaútam. Derekgig éirt a hajam, mindég be vaút fonva, oszt itt hátul meg fe'tüzdeltem. Sok fiju akart mindég hazakéiséirni a fonóbúb, irēigy is vaút a többi jány nagyon. Végűlis oszt a Lajcsiho' mentem, adtak is anyáméik szivessen, mert mi cseléidek vaútunk csak, űneki meg baúttya vaút. Abbú' is lett végű a baj, a baútbú'. Mer', miko' az oroszok ekeztēik huzogni, akinek baúttya van, aszt monták, kulák, oszt a baútot e'vették, űtet meg e'vitték a csurmába. Lajcsi bátyátok mán megvaút akko', kisfiju vaút, Pisti meg a hasamba. Oszt akko' jött egy levéil, hogy meghaut, valami avárija vaút, ráesett valami betonágas. Mer' onnen vittēik űköt daugozni, éipíteni a városokot. Oszt ennyi vaút, ott etemettēik, nem is láttuk mán sose. Éin meg anyámékná' mentem a kēit fijuva', anyám meg feszt kötöszködött Lajcsiva',

enni se úgy adott neki... A kicsit aszt szerette, tódította ellenünk, má' mikor itt laktunk, akkor is, csalták feszt magokhoz fele... Éin úgy kerütem össze nagyapátokká', hogy ajánlották nekem. Hogy ott van Csomán az a Bagós Papp Andri, az jaú vaúna neked, te Gizi. Éin még előszö' kacagtam, hogy ugyan má', nekem nem ke' az a vëinember, na de oszt egycer mán annyira megharaguttam éidesanyámra, mert méig tejet se adott Lajcsinak – pedig én akko' fejjönö' vaútam, hoztam tejet bűvön, egy nap harminc jóuszágot fejtem –, hogy aszt mondatm, ebbü mán elég vaút, innen menni ke', me megölik aszt a szegëiny pulyát. Elindultam velök a mezön, oszt pont itt a nagyapátok kerttye alatt e'kezdem gondolkozni. Nëizem, széip kis kert ez, vaút benne minden: káposzta, jaú nagy fejek, krumpli, ugorka... Mondom a két pulyának: Lássátok mennyi zöccség? Jaú vaúna nekünk itt lakni evve' az öregge'? A két pulya meg aszt mondta: Jaú. Főleg Lajcsi akart vaúna jönni. Na, akko', szóuni ke' az öregnek, hogy benne vaúnék a dologba, oszt jöjjünk. Úgy is vaút. Karácsonyra mán itt vaútunk. Jajj, hogy sírtam, miko' megláttam, hogy csak a kert vaút széip, de a vályogházba meg semmi se vaút! Sárra' vaút kikapasztva a fal, lúszarra' vaút kimázolva a padló... Na de akko' méig sok házba úgy vaút, mondom: nem baj, Gizi, valahogy lesz. Ez mán a tized, oszt alakiccsuk valahogy. Átmentem Irminé, az éides unokatesvérje vaút nagyapátoknak, mondom, gyere segiccs, széigyenbe ne maraggyunk itt semmi néikü' az ünnepre. Oszt neki meg vaút egy darab firhang, aszt összefirceltük, oszt ráaggattuk az ablakra. Csak úgy, szegge', mer' tartau se vaút. Legalább kívürrü' lássák, hogy asszony van Andriná'. Jaú szívü Irmi, hijába is mongyák anyádéik, hogy ne járjak nálla, mer' iszik. Akkor még nem ivott, de olyan ügyes asszony kevés is vaút a faluba. Az magába megkapá't 30 szotek főüdet egy nap alatt. Meg segített is. Örü't, hogy taná't magának valakit papótok, azok után, hogy az a dingó Ilon úgy beleverte a csusságot. Mer' az akko' nagy csusság vaút, még más falukba is beszëitek rulla.

– Mit csinált az az Ilon? – kérdeztük a csörögefánk után, már a gőzölgő sütőtököt majszova.

– Hát, az úgy vaút, hogy az Ilonnak vaút mán egy gyürüs völegëinye. Oszt évitték a háboruba. Kaptak is egy táviratot, hogy meghautt. Siratta Ilon, de mán ű sem vaút fíjatal, hát fëirhe kellet menni. Oszt a faluba nem nagyon kellett mán senkinek, me aszt beszëiték, ennek má vaút jegyese, ki tuggya, mi vaút kösztök, lehet, mán nem tisztta. Hát járt szegëiny Ilon a fonáuba, a fosztaúba, de nem nagyon kaptak rajta. Nagyapátok meg akko' jött haza a

háborubú'. Oszt magába vaút, vëinlegény vaút mán akko' is, akart vaúna keríteni a házho' egy asszonyt. Ement ú is a fonaúba. Na de nem nagyon akart ú sokat oda járkáni, mer' ú mán öreg vaút oda. A fíjatal jányok, fíjuk meg ott danoltak, vicsoritottak, nem vaút az mán neki valóu. Oszt akko gondolt egyet, aszt mongya: na, amëik jány parázst tesz a pipámba, aszt én ëveszem! Ilon meg megörú't, szaladt, oszt hoszta neki a tüzet. Oszt el is vette. Na de nem laktak sokáig, mer' hazajött a vólegéiny. Oszt tanákoztattak titkoson. Beszëiték mán a faluba is, hogy tanákozik vele Ilon, mikor daúgozik az öreg. Nagyapátok meg szaút neki, hogy nincs harag, Ilon, ha neked az ke', eriggy, csak csusságot ne csináj mán belöllem. Összepakolta a stafëirungját egy tyukültetó kosárba, Ilon fogta az egyik ódalt a filëit, nagyapátok a másikat, oszt hazakótszette. Utánna el is vette az a Gerics. Nagyapátok meg megëint magába vaút, oszt akko' ajánlottak neki éingemet. Meg is vaútunk széipen. Daúgos kisöreg vaút, fennállón vaút mit enni, tehent, bornyut, tinaút tartott, minden éiven még eladásra is. Disznaú is vaút, liba, tyuk. Vaút is velök munka, nem mondom, na de abbú' ëpítettünk. Utánna miko' meglett a këit jány is, még jobb vaút, mer' akkor mán fë' behagyta az ivást. Eccer nagyon részeg vaút, belefagyott a pocsolyába. Éin meg beteg vaútam, nőtt a hasam, azt hittem, állapotos vagyok. Ugyi akko' mëig nem vaútak ijjen orvasok, nem vaút ijjen tudomány, csak a bábáho' jártunk. Oszt akko' miko' má' jáu nagy hasam vaút, mondom, hogy nem rug ez a pulya, valami van... Aszt hittem, meghaut bennem a pulya. Mondom, szó'ni ke' valakinek, vigyen be a városba, hadd nëizzék meg, oszt vágják ki, ha nem ëil. Be is vittek szekeren, ott meg monta az a zsidau orvas, hogy az nem pulya, hanem daganat. Oszt maraggyak is ott, mer' kivágják belöllem. Vaút ott akko' három asszony is Csomárú', pont akko', amiko éin, nekik is ugyanaz vaút a hasokba. Kivágták únekik is, de azok mind meghautak, csak éin marattam meg. Amikor hazajöttem, mongya nagyapátok, hogy nagyon sirt a pulya, hogy meghalok. Ú meg e' kezdett gondolkozni, hogy mi is vaúna a pulyáva', ha valóba ottmaradok. Oszt akkor kitanáta, hogy nem iszik többet, ha annyok mán nem lesz, legalább az apjok ne csinájjon belöllük csusságot, hogy fetreng rëiszegen, mint egy disznau. Oszt akko' megfogatta nekem is, hogy mëig egy korty bort se enged mán le a gigáján. Úgy vaútam vele, hogy nem lesz ebbú' semmi, ecce mekkóstojsza, oszt fogja inni tovább. De nem úgy lett, az attú' a perctú' fogva nem ivott többet, hijába is kiná'ták. Mëig haragudott arra is, aki kinájja, lakadalomba se akart menni azut. Jáu kis öreg vaút. A jau Isten nyugosztajja...

A nyárikonyhába ekkor lépett be anyu a húgával. Mama zavarba jött, előkapta otthonkája zsebéből a gondosan hajtogatott zsebkendőjét, és törölgetni kezdte a szeme sarkában csillogó könnyecskéket.

– Minek sír, anyu?

– Minek, minek? Apátokot siratom. Még most is olyan, ha lenéizek, mintha a kertbe állana, metszené a szőlőt. Pedig mán tizenöt éve nincs. Jaú kis öreg vaút... Tegyétek a kezetek a spaur elibe, jaú megfagyatok. Legalább valami ujjast, vagy lajbit vittetek vaúna magatokra. Még jaú, hogy a pulyát hazakúttéitek! Széip vaút a mise, vitték sokan gyertyát az örege? Haunap, ha a jau Isten meghagy, éin is kimegyek hozzá...

